

GS. TS. HOÀNG CHÍ BẢO

**VĂN HÓA VÀ
CON NGƯỜI VIỆT NAM
TRONG ĐỔI MỚI
VÀ HỘI NHẬP QUỐC TẾ**

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA

**VĂN HÓA VÀ
CON NGƯỜI VIỆT NAM
TRONG ĐỔI MỚI
VÀ HỘI NHẬP QUỐC TẾ**

Mã số: $\frac{3.30}{\text{CTQG} - 2010}$

GS. TS. HOÀNG CHÍ BẢO

**VĂN HÓA VÀ
CON NGƯỜI VIỆT NAM
TRONG ĐỔI MỚI
VÀ HỘI NHẬP QUỐC TẾ**

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA
HÀ NỘI - 2010

LỜI NHÀ XUẤT BẢN

Văn hoá do con người sáng tạo ra, là một hiện tượng lịch sử độc đáo của nhân loại. Con người hoạt động để sáng tạo ra văn hoá, đồng thời còn tiêu dùng và cảm thụ văn hoá. Bằng cách đó, chính văn hoá, với tất cả sức mạnh của nó, lại vun trồng, nuôi dưỡng và phát triển con người, hoàn thiện và làm phong phú thêm nhân cách con người.

Trong thời đại giao lưu và hội nhập quốc tế hiện nay, vấn đề văn hoá dân tộc, bản sắc văn hoá dân tộc, đa dạng hoá văn hoá dân tộc luôn đặt lên vị trí hàng đầu. C.Mác đã từng nói: Văn hoá, nếu như nó phát triển một cách *tự phát* thì sẽ để lại phía sau một *hoang mạc*. Điều này cho thấy, trong giao lưu văn hoá, nếu không biết giữ gìn bản sắc văn hoá dân tộc, không biết tiếp thu một cách có chọn lọc tinh hoa văn hoá nhân loại, thì sự hoà tan, mất gốc sẽ là điều khó tránh khỏi đối với một quốc gia, dân tộc.

Với nhãn quan sâu rộng, với tầm nhìn chiến lược, Chủ tịch Hồ Chí Minh thấu hiểu sâu sắc giá trị của văn hoá, đặt văn hoá vào vị trí trung tâm của đời sống xã hội. Ngay từ năm 1946, Người đã khẳng định: Văn hoá phải thiết thực phục vụ nhân dân, góp phần vào việc nâng cao đời sống vui tươi lành mạnh của quần chúng.

Hướng tới kỷ niệm Đại lễ 1000 năm Thăng Long - Hà Nội, Nhà xuất bản Chính trị quốc gia xuất bản cuốn sách *Văn hoá và con người Việt Nam trong đổi mới và hội nhập quốc tế* của GS, TS. Hoàng Chí Bảo. Nội dung cuốn sách phân tích một cách sâu sắc, thấu đáo văn hoá và văn hoá dân tộc trong bối cảnh toàn cầu hoá hiện nay ở nước ta nói riêng và văn hoá với phát triển và tiến bộ xã hội nhìn từ cục diện văn hoá châu Á - Thái Bình Dương nói chung trong hai thập niên đầu thế kỷ XXI, qua thực tiễn Đông Á. Qua đó, tác giả khẳng định rõ, văn hoá dân tộc Việt Nam là cội nguồn, là nền tảng và là mục tiêu của dân tộc ta trong xây dựng nền văn hoá mới, bảo đảm cho dân tộc ta có vị thế xứng đáng trong cộng đồng nhân loại, nhằm thực hiện các mục tiêu phát triển bền vững.

Xin trân trọng giới thiệu cuốn sách với bạn đọc.

Tháng 10 năm 2010

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA

MỞ ĐẦU

Việt Nam và các quốc gia - dân tộc trên thế giới đang ở thập kỷ đầu của thế kỷ XXI, đang tiếp tục quá trình đổi mới để phát triển và hướng tới phát triển bền vững. Mục tiêu và động lực của quá trình phát triển ấy chính là văn hoá. Con người sáng tạo ra văn hoá với tư cách là chủ thể của hoạt động lịch sử và đến lượt nó, văn hoá góp phần phát triển và hoàn thiện con người, làm cho hoàn cảnh ngày càng có tính người nhiều hơn như Mác đã từng nói.

Với con người, trong tư cách cá nhân và cá thể người của nó, sự lĩnh hội và làm chủ các giá trị văn hoá, sự phát triển các nhu cầu văn hoá, làm cho văn hoá thấm sâu vào trong lối sống, hành vi và hoạt động, trở thành thước đo của trình độ người trong phát triển. Một cái *tôi* nhân cách đích thực sẽ không thể nào hình dung được nếu ở bên ngoài quá trình vun trồng nhân tính, giáo dục văn hoá.

Con người được sinh ra nhưng nhân cách thì phải được hình thành, sự hình thành ấy chính là quá trình mà con người trở thành con người dưới ảnh hưởng và tác động của văn hoá.

Với dân tộc và quốc gia - dân tộc, trong tư cách cộng đồng xã hội của nó, văn hoá làm nên sức sống, bản lĩnh và bản sắc của dân tộc và quốc gia - dân tộc đó. Văn hoá dân tộc được sinh thành và nuôi dưỡng cùng với lịch sử của dân tộc, tạo thành truyền thống, kết tinh thành các giá trị, nó như tấm gương phản chiếu những tinh hoa, khí phách, tâm hồn của dân tộc qua mọi biến cố, thăng trầm của lịch sử. Đó là lịch sử lao động, đấu tranh và sáng tạo mà dân tộc đã trải qua và đang tiếp nối để tồn tại và phát triển, để tự biểu hiện và tự khẳng định mình trong thế giới nhân loại.

Văn hoá dân tộc, từ truyền thống và bản sắc của mình là sức mạnh tự ý thức của dân tộc trong cuộc hành trình tới tự do, tiến bộ và phát triển, thực hiện khát vọng giải phóng, khát vọng sống và sáng tạo của biết bao thế hệ nối tiếp nhau trong lịch sử. Văn hoá, đó là tấm căn cước đích thực để dân tộc tự giới thiệu về mình trước thế giới nhân loại, để gia nhập vào cái chung - phổ quát toàn nhân loại trong khi vẫn gìn giữ và phát huy cái riêng - đặc sắc, độc đáo của chính mình, tự phân biệt mình với trăm nghìn cái riêng khác. Những giá trị của văn hoá dân tộc làm phong phú thêm tài sản chung của văn hoá loài người, làm cho *văn hoá là sự thống nhất trong đa dạng, thống nhất trong những sự khác biệt.*

Từ trong bản chất, văn hoá xa lạ với những gì đơn điệu, nghèo nàn. Đồng nhất giữa các nền văn hoá thành một cái duy nhất chẳng những là trái với logic tự nhiên

của bản chất sáng tạo văn hoá, của lịch sử phát triển văn hoá mà còn là nguy cơ đánh mất văn hoá, nguy cơ tự đánh mất mình của dân tộc khi hội nhập vào thế giới trong xu thế toàn cầu hoá hiện nay.

Cá thể là hữu hạn, đó là sự hữu hạn mà con người càng trưởng thành về mặt lý trí, càng trải nghiệm cuộc sống bao nhiêu thì càng tự ý thức đầy đủ hơn bấy nhiêu về tính hữu hạn của mình, cả sự tồn tại bản thể lẫn khả năng nhận thức thế giới. Song, nhân loại là vô cùng, bởi sự sống mạnh hơn cái chết, các thế hệ con người ở mọi thời đại mãi mãi tiếp nối nhau trong sự sinh thành và phát triển. Tính vô cùng của đời sống nhân loại không phải là một ý niệm trừu tượng, một triết lý tư biện mà là một hiện thực đầy tính sinh động, biểu cảm. Nó được chứng thực bởi sức sống của văn hoá và văn minh, bởi những thành quả và giá trị - vật chất cũng như tinh thần - mà loài người không ngừng tạo ra bằng lao động sáng tạo. Để nhân loại trường tồn với sức mạnh vô cùng của nó thì mỗi dân tộc phải bền bỉ giữ vững và phát huy cái diện mạo, bản sắc văn hoá của mình và nhờ đó làm phong phú đời sống văn hoá nhân loại.

Văn hoá dân tộc, đó chẳng những là cội nguồn, là nền tảng của dân tộc mà còn là đảm bảo cho dân tộc có một vị trí và ý nghĩa xứng đáng trong cộng đồng nhân loại. Văn hoá làm cho dân tộc có truyền thống và lịch sử của mình. Nó không thể mất, nó cũng trường tồn trong sự trường tồn của nhân loại. Đồng nhất giữa các nền

văn hoá bằng sức mạnh xâm lược văn hoá của một số thế lực hùng mạnh nào đó, tự xem các giá trị văn hoá của dân tộc mình là “siêu việt”, là “tối thượng” với thái độ ngạo mạn và ý đồ áp đặt các giá trị ấy cho các dân tộc khác - đó là một hành động phản văn hoá, không thể chấp nhận. Có một xu thế khách quan đang diễn ra là toàn cầu hoá nhưng đồng thời cũng đang xuất hiện một đòi hỏi bức xúc từ cuộc sống của các dân tộc, các quốc gia - dân tộc là đấu tranh chống lại những âm mưu, những thủ đoạn và cả những nguy cơ đồng nhất văn hoá, xâm lăng văn hoá. Thế kỷ XX đã đi vào quá khứ lịch sử với những cuộc chiến đấu của các dân tộc chống lại chủ nghĩa thực dân cũ và mới để giành lấy độc lập, thực hiện quyền dân tộc tự quyết chân chính của mình. Thế kỷ XXI đang diễn ra và cuộc chiến đấu mới chống lại mọi biểu hiện xâm lăng văn hoá lại tiếp tục đặt các dân tộc vào những nỗ lực, những thử thách mới.

Sức sống và bản lĩnh văn hoá được hình thành qua hàng ngàn năm lịch sử đã giúp cho dân tộc Việt Nam đánh bại mọi âm mưu đồng hoá của phong kiến phương Bắc, đồng thời tiếp thu được sức mạnh của thời đại mới - thời đại của độc lập dân tộc gắn liền với chủ nghĩa xã hội - để đánh bại chủ nghĩa đế quốc, chủ nghĩa thực dân.

Và trong bối cảnh mới, đổi mới - mở cửa và chủ động hội nhập kinh tế quốc tế, sẵn sàng hợp tác song phương và đa phương, mong muốn là bạn với tất cả các nước, Việt Nam đang đứng trước thời cơ, vận hội lớn để phát